

Digitalisering is een trend die doorwerkt in alle onderdelen van de hedendaagse maatschappij. Online shoppen vanuit je luie stoel, waar ook ter wereld beschikking hebben over internet, altijd in contact staan met anderen. Sommigen maken zich zorgen over de grote technologische veranderingen, anderen zien het als iets wat bij de hedendaagse samenleving is gaan horen.

Ook binnen de jeugdpsychiatrie heeft men te maken met digitalisering. Voornamelijk met het gebruik van sociale media. Dat komt door de grenzeloze toegang tot internet. Jongeren van nu zijn niet anders gewend dan beschikking te hebben over smartphones en andere media die hen in contact brengen met de rest van de wereld. Een laptop, tablet, Iphone of Nintendo DS horen dan ook vaak bij de standaarduitrusting van jongeren wanneer zij worden opgenomen vanwege (mogelijke) psychiatrische problematiek. Is het de bedoeling dat zij tijdens opname grenzeloos contact kunnen houden met 'de buitenwereld'? De sociotherapeuten die werkzaam zijn binnen de jeugdpsychiatrie, kliniek de Branding, vragen zich af waar de grens moet liggen als het gaat om het gebruik van sociale media tijdens opname en hoe zij dit moeten implementeren in hun werkzaamheden. Wat is de juiste manier om binnen een besloten kliniek om te gaan met het gebruik van sociale media?

Naar aanleiding van het onderzoek dat wij hebben uitgevoerd kunnen wij zeggen dat het gebruik van sociale media, in een besloten kliniek, moet worden toegestaan! Dat vinden wij, omdat sociale media bij het leven van alledag zijn gaan horen en jongeren het recht hebben gebruik te maken van sociale media. Het beleid dat sociotherapeuten uitdragen naar de jongeren kan dan ook het beste zijn: 'Ja, tenzij'. Dit houdt in dat het gebruik van sociale media in principe voor iedereen die is opgenomen vrij moet zijn, mits blijkt dat de opname eronder lijdt. Sociotherapeuten moeten kunnen differentiëren, zodat er per cliënt passende afspraken kunnen worden gemaakt.

De leefwereld van jongeren bestaat niet langer alleen uit het gezinsleven, de schoolgang en vrije tijd. Vandaag de dag moet hier een vierde milieu aan worden toegevoegd: het virtuele milieu. Jongeren groeien op in het virtuele milieu en weten niet anders dan dat ze grenzeloos gebruik kunnen maken van diverse media. Het virtuele milieu is een leefwereld geworden voor jongeren en is niet zomaar een speeltje (Delfos, 2014). Het is daarom niet realistisch om te denken dat, wanneer jongeren op de Branding worden opgenomen, sociale media genegeerd kunnen worden. Het hoort bij het dagelijks leven van de jongeren. Dit betekent dat in het traject van observatie en diagnostiek, waar alle leefgebieden van de jongere onder de loep genomen worden, de manier waarop de jongere omgaat met sociale media niet mag ontbreken.

Wij vinden het dus kort door de bocht om te stellen dat jongeren in de psychiatrie beter geobserveerd kunnen worden wanneer zij geen of beperkte toegang hebben tot internet. In de periode van opname, waarin alles al anders is dan anders, is deze manier van contact maken juist iets wat voor de jongeren normaal kan blijven. Ze kunnen in contact blijven met vrienden en familieleden. De voor hen vertrouwde contacten die steun bieden in een moeilijke periode. De omgang van jongeren met sociale media laat verder zien hoe de jongere contact maakt en zichzelf online presenteert, mits de sociotherapeuten daar oog voor hebben en daarover in gesprek gaan. Dit vraagt om kennis over sociale media, ook wel mediawijsheid genoemd. Verderop in dit artikel zult u hier meer over lezen. De manier waarop jongeren omgaan met sociale media kan een punt van

observatie zijn voor de sociotherapeuten, omdat de jongeren gezien kunnen worden zoals ze gewend zijn zich te gedragen. Via sociale media praten jongeren met elkaar, lachen ze, maken ze grapjes, worden ze verliefd, pesten ze en roddelen ze over elkaar (Boschma & Groen, 2010). Jongeren gaan na opname op de Branding terug de maatschappij in. Die stap wordt moeilijker wanneer de jongeren ineens weer van alles kunnen doen, wat hun in tijd van opname verboden is.

Zoals eerder gezegd hebben jongeren recht op het gebruik van sociale media. Iedereen heeft recht op het hebben van contact, op het ontvangen van post et cetera, ook wanneer er sprake is van opname in de psychiatrie. In de Wet op Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO) staat beschreven dat afspraken die daarvan afwijken in overleg met de jongere en zijn ouders moeten worden opgesteld en in een individueel behandelingsplan moeten worden opgenomen. Kortom: de Branding moet bij opname per cliënt bekijken wat er voor de behandeling nodig is. Dit impliceert dat er wat betreft het gebruik van sociale media geen regels kunnen zijn die voor de afdeling als geheel gelden. Dat klopt niet, een kliniek kan namelijk wel huisregels opstellen. Deze mogen echter geen sancties bevatten, maar alleen randvoorwaarden. Met randvoorwaarden bedoelen we afspraken als dat er tijdens groepsmomenten of op vaste tijden geen gebruik gemaakt mag worden van mobiele telefoons. Wanneer we het hebben over de Branding, is het model huisregels van GGz Nederland geschikt om als richtlijn te dienen bij het opstellen van de huisregels. In dit geval zou dat betekenen dat er in de huisregels geschreven wordt dat het gebruik van sociale media vrij is, tenzij het doel van opname verstoord dreigt te worden.

De vraag die nu rijst is wanneer het doel van opname verstoord dreigt te worden? Dit is het geval wanneer de sociotherapeuten merken dat zij niet in staat zijn het doel te realiseren dat voor de jongere gesteld is. Het is aan de sociotherapeuten en het multi-team om te bepalen waar deze grens ligt, omdat dit per situatie zal verschillen. Om het hierover eens te worden is het belangrijk in het individueel behandelingsplan zo concreet mogelijke doelen/afspraken te maken, ook wat betreft het gebruik van sociale media.

Om ervoor te zorgen dat beoordeeld kan worden wanneer het doel van opname lijdt onder het gebruik van sociale media, is het belangrijk dat sociotherapeuten mediawijs zijn. Mediawijsheid houdt alle kennis, vaardigheden en mentaliteit in, die nodig zijn om bewust, kritisch en veilig mee te komen in de huidige wereld van sociale media (Raad voor Cultuur, 2005). Om de jongeren goed te kunnen begeleiden, is het noodzakelijk dat de sociotherapeuten die werkzaam zijn op de Branding, op de hoogte zijn van actuele ontwikkelingen. Sociotherapeuten die op de hoogte zijn van wat er speelt, zullen sneller in gesprek komen met de jongeren en zich op basis van die gesprekken een meer realistisch beeld kunnen vormen van waar jongeren zich mee bezighouden.

Volgens Prof. Dr. Nikken (2013) zijn er twee keuzes die gemaakt kunnen worden door mediawijze volwassenen wat betreft de omgang van jongeren met sociale media: verbieden of werken aan bewustwording. Wij vinden werken aan bewustwording de beste keuze, omdat jongeren meer weerbaar zijn wanneer zij zich bewust zijn van wat ze doen. Het verbieden van zaken draagt niet bij aan de ontwikkeling van jongeren. In de huidige maatschappij is het wenselijk bewust om te gaan met sociale media, omdat het hoort in het leven van nu en niemand hier meer omheen kan. Jongeren ontwikkelen door het gebruik van sociale media digitale vaardigheden, die belangrijk zijn om aan deze maatschappij deel te nemen (Marquis, 2012). Daarbij helpen *sociale media de jongeren zich breder te ontwikkelen, omdat ze eenvoudig in aanraking komen met tal van onderwerpen en*

opvattingen. Wij realiseren ons dat een nadelig gevolg is dat dé waarheid niet langer bestaat, dat iedereen beschikking heeft tot oneindig veel informatie (Dijk, 2006). Dit betekent in onze ogen niet dat jongeren hiervoor afgesloten moeten worden, maar juist dat zij bewust moeten worden gemaakt van de risico's die het gebruik van sociale media met zich mee kan brengen.

Niet alleen sociotherapeuten moeten mediawijs zijn, ditzelfde geldt voor ouders van de jongeren die zijn opgenomen. Wanneer zij op de hoogte zijn van wat sociale media inhouden, zal dit hen helpen kaders te stellen in het gebruik van hun kinderen. Van de sociotherapeuten horen we dat ouders vaak vragen hebben over hoe zij hun kinderen op de juiste manier kunnen begeleiden. Wanneer sociotherapeuten mediawijs zijn, kunnen zij zowel jongeren als hun ouders adviseren en informeren. Op die manier kan men in gesprek zijn over het gebruik van sociale media, wat bewustzijn kweekt en maakt dat ouders meer op de hoogte zijn van wat hun kind doet.

Kortom, sociotherapeuten moeten bijdragen aan bewustwording van jongeren in de keuzes die zij maken in hoe zij sociale media inzetten. In een periode waarin jongeren opgenomen zijn is het belangrijk dat sociotherapeuten een milieu creëren, waarin het gebruik van sociale media gezien wordt als iets wat erbij hoort, maar wat niet grenzeloos en gedachteloos gebruikt kan worden. Het gebruik van sociale media moet onderwerp van gesprek zijn, zodat samen met de jongeren beoordeeld kan worden: meer of minder sociale media?